

Цитування:

Телев'як І. В. Сучасна вокальна інтерпретація партій «Дон Жуана»: стилеві особливості й технічні виклики. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 2. С. 507–513.

Телев'як Ігор Володимирович,
аспірант Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
<https://orcid.org/0009-0008-1121-5425>
dmz2124.itelevyak@dakkkim.edu.ua

Televyak I. (2025). Modern Vocal Interpretation of the Parts of "Don Giovanni": Stylistic Features and Technical Challenges. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 507–513 [in Ukrainian].

СУЧАСНА ВОКАЛЬНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПАРТІЙ «ДОН ЖУАНА»: СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ Й ТЕХНІЧНІ ВИКЛИКИ

Метою дослідження є аналіз сучасних підходів до вокальної інтерпретації партій опери В.А. Моцарта «Дон Жуан», виявлення стилевих особливостей виконання та технічних викликів, з якими стикаються оперні співаки в контексті сучасної виконавської практики. **Методологія.** У дослідженні застосовано міждисциплінарний підхід, який поєднує методи музикознавчого аналізу, вокально-педагогічної практики та сценічної інтерпретації. Основу становить структурно-аналітичний метод, за допомогою якого здійснено детальний аналіз партії Дон Жуана з позицій музичної форми, фактури, мелодики та гармонії. Застосовано також порівняльно-інтерпретаційний метод для аналізу записів виконавців, що дозволило виявити індивідуальні й загальнотрендові риси інтерпретацій. **Наукова новизна.** Уперше здійснено цілісний аналіз сучасних інтерпретацій партії Дон Жуана з акцентом на технічні складнощі, притаманні баритоновій фактурі, а також стилістичні трансформації, які відбуваються під впливом сучасної сценічної режисури та змін у вокальній школі; визначено ключові інтерпретаційні тенденції початку ХХІ століття. **Висновки.** У результаті проведено дослідження встановлено, що сучасна інтерпретація партії Дон Жуана є результатом глибокої взаємодії між традиційною технікою співу та новітніми підходами до сценічного образу. Найбільшими технічними викликами залишаються контроль над динамікою, чистота інтонації та гнучкість фразування. Водночас інтерпретація залежить від індивідуального стилю виконавця, що збагачує палітру сценічних рішень. Актуальні інтерпретації значно відрізняються за стилістичним підходом: від класично виважених до експресивно-модернізованих, залежно від режисерського задуму та концепції постановки, що обумовлює потребу у виконавській гнучкості та здатності адаптувати технічні прийоми до сценічної драматургії. До головних технічних викликів належать: необхідність утримання стабільної вокальної опори в умовах активної сценічної дії, точне інтонування в складних ансамблевих епізодах, робота з тембровою палітрою для передачі характеру героя, а також вміння органічно поєднувати спів із акторською грою. Крім того, постає виклик збереження стилістичної відповідності традиціям моцартівського виконання в умовах оновлених режисерських трактувань. Виконавська інтерпретація партії Дон Жуана у ХХІ столітті демонструє синтез академічної спадщини та сучасної артистичної індивідуальності, що, своєю чергою, підтверджує тезу про еволюційний характер оперного мистецтва, де інтерпретація є динамічним явищем, що віддзеркалює зміну естетичних орієнтирів у культурі загалом.

Ключові слова: Дон Жуан, вокальна інтерпретація, стилеві особливості, технічні виклики, опера Моцарта, баритон, сучасне виконання.

Televyak Igor, Postgraduate Student, National Academy of Culture and Arts Management

Modern Vocal Interpretation of the Parts of 'Don Giovanni': Stylistic Features and Technical Challenges

The purpose of the study is to analyse modern approaches to vocal interpretation of the parts of W. A. Mozart's opera 'Don Giovanni', to identify stylistic features of performance and technical challenges faced by opera singers in the context of modern performing practice. **Research methodology.** The study uses an interdisciplinary approach that combines methods of musicological analysis, vocal pedagogical practice, and stage interpretation. The basis is the structural-analytical method, with the help of which a detailed analysis of the part of Don Giovanni was carried out from the standpoint of musical form, texture, melody, and harmony. A comparative-interpretative method was also used to analyse the performers' recordings, which allowed to identify individual and general trend features of interpretations. **Scientific novelty.** For the first time, a holistic analysis of modern interpretations of the Don Juan part has been carried out, with an emphasis on the technical difficulties inherent in the baritone texture, as well as stylistic transformations that occur under the influence of modern stage direction and changes in the vocal school; key interpretative trends of the early 21st century have been identified. **Conclusions.** As a result of the study, it was found that the modern

interpretation of the Don Juan part is the result of a deep interaction between traditional singing technique and the latest approaches to the stage image. The greatest technical challenges remain control over dynamics, purity of intonation and flexibility of phrasing. At the same time, the interpretation depends on the individual style of the performer, which enriches the palette of stage solutions. Current interpretations differ significantly in stylistic approach: from classically balanced to expressively modernised, depending on the director's plan and the concept of the production, which necessitates the need for performance flexibility and the ability to adapt technical techniques to stage dramaturgy. The main technical challenges include the need to maintain stable vocal support in conditions of active stage action, accurate intonation in complex ensemble episodes, working with the timbre palette to convey the character of the hero, as well as the ability to organically combine singing with acting. In addition, there is the challenge of maintaining stylistic compliance with the traditions of Mozartian performance in conditions of updated directorial interpretations. The performing interpretation of the part of Don Giovanni in the 21st century demonstrates a synthesis of academic heritage and modern artistic individuality, which, in turn, confirms the thesis about the evolutionary nature of opera art, where interpretation is a dynamic phenomenon that reflects the change in aesthetic guidelines in culture as a whole.

Keywords: Don Giovanni, vocal interpretation, stylistic features, technical challenges, Mozart's opera, baritone, modern performance.

Актуальність теми дослідження. Опера «Дон Жуан» В. А. Моцарта є одним із найвідоміших і водночас найскладніших творів у світовому оперному репертуарі. Її сюжетна багатозначність, глибока драматургія та музичний контраст відкривають широкі можливості для творчої інтерпретації. Партія Дон Жуана, що є центральною для цього твору, є не тільки драматично насиченою, а й надзвичайно вимогливою у вокально-технічному та стилістичному планах. У контексті сучасного виконавського мистецтва вона вимагає від співака не лише бездоганного володіння вокальною технікою, а й здатності до художнього переосмислення образу відповідно до новітніх естетичних і сценічних тенденцій.

Водночас сучасне оперне виконавство перебуває під впливом активних трансформацій: режисерські інтерпретації дедалі більше тяжіють до концептуалізації, деконструкції класичних образів, а вокальні школи орієнтуються на універсалізацію техніки, що нерідко призводить до втрати стилістичної цілісності. У цьому контексті надзвичайно важливо осмислити, яким чином сьогоденні виконавці адаптують класичний вокальний матеріал до вимог сучасної сцени, які технічні рішення застосовують для збереження моцартівської стилістики, і як це впливає на загальне художнє враження.

Актуальність теми також визначається недостатнім вивченням цього аспекту в українському музикознавстві. Незважаючи на широку присутність «Дон Жуана» у світовому виконавському просторі, системного аналізу стилістичних і технічних особливостей інтерпретації саме баритонової партії Дон Жуана у вітчизняній науці майже немає. Таким чином, дослідження покликане заповнити наукову прогалину і сприяти глибшому розумінню специфіки підготовки вокаліста до виконання цієї ролі в контексті сучасної виконавської практики, що є важливим і спрямованим на гармонізацію традиційних і

новітніх підходів у трактуванні одного з найвідоміших оперних образів світової класики.

Аналіз досліджень і публікацій. У науковому полі вокального мистецтва й музикознавства тема сучасної інтерпретації партії Дон Жуана досліджена недостатньо системно, особливо в аспекті вокально-технічних викликів та їх стилістичної програми. Проте існують важливі роботи, котрі варто врахувати. Зокрема, це монографія М. Т. Шнайдера [22], у якій реконструюються сценічні трактування Луїджі Бассі (1766–1825), першого виконавця ролі Дон Жуана за порадою самого Моцарта. Дослідження засноване на численних архівних джерелах та висвітлює формування драматичного образу дон Жуана, який трансформувався завдяки раннім німецьким постановкам. У праці Ю Гу [27] проаналізовано дует «Là ci darem la mano» як ключовий вокально-драматичний елемент, де автором розглянуто як артистичні характеристики, так і вокальну техніку, демонструючи їхню взаємодію у створенні сценічної інтриги між Дон Жуаном та Зерліною. Окрім цього означена проблематика викликала інтерес і в інших китайських дослідників, як-от: Ван Пен [3], Вей Лісянь [4], Лю Куо [6; 7], Хе Цзяньхуй [10], Цю Сяочжень [11], Чень Сяопай [13] та ін. Серед українських та зарубіжних дослідників варто зазначити В.Бородіна [1], І.Бурнашова [2], Л.Кияновську [5], О.Муравську [8], О.Г.Стахевича [9], О.О.Стахевич [9]; Ф.Актака [14], Л.Гер [18], Д.Гевіц [18], М.Гудесблатт [19], А. Моран [20] та ін.

Метою статті є аналіз сучасних підходів до вокальної інтерпретації партій опери В.А. Моцарта «Дон Жуан», виявлення стильових особливостей виконання та технічних викликів, з якими стикаються оперні співаки в контексті сучасної виконавської практики.

Виклад основного матеріалу. Опера «Дон Жуан» В. А. Моцарта належить до одних з

унікальних явищ в музичній культурі, що поєднує глибоку філософсько-моральну проблематику з віртуозною музичною структурою. Як слушно пише Ц. Сяочжень, «Дон Жуан займає особливе місце в його оперній поетиці: інтерпретація Моцартом теми та ідеї Дон Жуана, як одного з «вічних образів», донині залишається взірцевою й неперевершеною з точки зору глибини розуміння та катартичного діяння названого образу» [12, 28].

Наприкінці XVIII ст. літературний персонаж Дон Жуана був добре відомий по всій Європі. Як герой-лиходій з надзвичайною слабкістю до жінок, він був представлений у багатьох п'єсах та операх з моменту своєї першої появи на сцені в трагічній драмі «Севільський шахрай та обманщик» («Севільський обманщик, або Кам'яний гість») іспанського письменника Тірсо де Моліни в 1630 р. Серед основних персонажів популярної легенди є джентльмен - сам Дон Жуан, який намагається спокусити знатну даму, батько якої стає на її захист, але його вбиває Дон Жуан. Пізніше Дон Жуан випадково знаходить гробницю батька та глузливо запрошує її статую повечеряти з ним. Цей «кам'яний гість» належним чином прибуває на вечерю і вимагає життя Дон Жуана як відплату за свої провини. П'єса Мольєра 1665 року «Дом Жуан», «О, свято П'єра» («Дон Жуан, або Свято каменю») містить ці елементи, але використовує головного героя як завуальований коментар до лицемірства та надмірностей аристократії за життя автора. Коли Моцарт прийняв замовлення від Празького Національного театру на написання нової опери, фігура Дон Жуана вже була загальноновизнаним персонажем на музичній сцені - у трагедіях, комедіях і навіть фарсах [24].

В історії «Дон Жуана» Моцарта бар'єри між класами висуваються на перший план. Персонажі протистоять обмеженням, накладеним на них їхнім класом, як щодо допустимої поведінки, так і щодо їхніх прав у прагненні до справедливості. Музика Моцарта геніально зображує лімінальний політичний стан наприкінці епохи Просвітництва, коли філософи широко виступали за невід'ємні права людини, але закони та уряди ще не змінилися, щоб відобразити ці позиції. Для персонажів у «Дон Жуані» єдина справедливість, доступна для аристократичного порушника правил, описаного в назві, мала походити з надприродного джерела [24].

Сам Моцарт назвав свій твір опера-буфф, що містить історії та персонажів, запозичених з міфології чи класичної історії. Її стиль оповіді тяжів до статичності, з низкою сольних

арій та речитативів і дуже малою кількістю ансамблів чи хорів. У опері-буфф використовується набагато гнучкіший підхід до структури арій та ансамблів, музичні номери в опері-буфф допомагають просувати сюжет, особливо у випадку ансамблю фіналу, композиції з кількох розділів в кінці акту, в якій кілька персонажів співають разом. Фінали Моцарта перевершують своїх попередників не лише за тривалістю, але й за рівнем складності, майстерно використовуючи імпульс дії та використовуючи деякі з найяскравіших драматичних творів композитора [24].

Американський оглядач Л.Вольф наголошував, що «Дон Жуан» був фундаментальною частиною оперного репертуару з 1787 року, але він завжди викликав моральні труднощі, навіть попри те, що в кінці «Дон Жуана» тягнуть до пекла [26].

Центральна партія Дон Жуана вимагає від виконавця не лише високого рівня вокальної техніки, але й здатності до багаторівневої художньої інтерпретації, оскільки образ героя є багатозначним, суперечливим і динамічним. У сучасному виконавському мистецтві спостерігається значна варіативність підходів до інтерпретації цієї ролі, що визначається стилістичними, технічними та сценічними чинниками. «Опери Моцарта, які сьогодні постають родзинками репертуару світових театрів, презентують індивідуальне розуміння їх автором жанрових орієнтирів, що вільно рухаються і утворюють динамічні жанрові моделі, в яких з небувалою логікою єднуються різні смислові шари і драматургічні площини. Достатньо згадати унікальний драматургічний задум опери «Дон Жуан», яку автор визначив як *dramma giocosa*. Звертаючись до цієї опери, дослідники, як правило, зосереджуються на двох драматургічних лініях: світла, радості (сфера Дон Жуана) і фатуму, холоду смерті (сфера Командора). Композитор втілює в опері класицистичну концепцію зіткнення двох смислових сфер: виміру, де все рухається (життя), і виміру, де немає змін (смерть)» [7, 193].

На думку Л.Куо, «важливі аспекти трактування композитором образу Дон Жуана проявляє вибір його тембру (баритон). Підсилена увага композитора до можливостей низького чоловічого голосу свідчила про переосмислення традиційної для італійської опери переваги високих чоловічих голосів, яке відбувалось під впливом французької опери. Естетичні та етичні настанови французьких драматургів визначили домінування у вокальному виконавстві природних тембрів чоловічих голосів з виразним нижнім регістром» [6, 104-105].

Партія Дон Жуана охоплює широкий діапазон регістрів, швидкі темпи та складні фрази з великою кількістю орнаментики. Основними технічними труднощами є: динамічний контроль, що передбачає баланс між *forte* та *piano* у різних емоційних станах; чітке інтонування в ансамблевих сценах, де часто змінюється гармонічне тло; фізичну витривалість, оскільки тривала присутність на сцені потребує точного розрахунку дихання та енергозбереження; сюди також відноситься сценічна активність, оскільки сучасні постановки часто вимагають від співака одночасної вокальної та тілесної виразності, що ускладнює збереження вокальної стабільності. В оперне мистецтво баритон, як самостійну оперну партію, було вперше введено В. А. Моцартом. У його оперних творах баритон звучить в партіях Дон Жуана в опері «Дон Жуан» (1787), Папагено в опері «Чарівна флейта» (1791), Фігаро в опері «Весілля Фігаро» (1786) та інших оперних творах. Протягом XVIII–XX століть співацький голос баритон активно залучався до оперної творчості таких італійських композиторів, як Джоаккіно Россіні, Луїджі Керубіні, Вінченцо Белліні, Джузеппе Верді, Джакомо Пуччині; французьких композиторів Гектора Берліоза, Шарля Гуно, Жоржа Бізе, Лео Деліба; німецьких композиторів Карла Марії фон Вебера, Ріхарда Штрауса, Ріхарда Вагнера та ін. [1,248-249].

На думку Ц. Сяочжень, «музичний розвиток образу Дон Жуана зумовлюється його первинною літературною основою, а переважна кількість присвячених йому музичних творів розміщена у сфері синтетичних жанрів опери і балету; рідше відбувається втілення семантичної моделі засобами програмного симфонізму або інструментально-оркестрової музики, що найчастіше є транскрипцією синтетичного вокального жанру. Безсумнівно, опера В. Моцарта є взірцем та еталоном новоєвропейського трактування даної семантичної моделі, завдяки чому її подальший розвиток спирається саме на неї» [11, 134].

Стильові особливості інтерпретації партій опери у XXI ст. все частіше виходить за межі традиційного класичного канону. Якщо раніше переважала концепція «героя-спокусника», то сьогодні режисери й співаки шукають глибші психологічні мотивації персонажа як антигероя, нарциса, соціального маніпулятора або навіть жертви власних демонів. Це зумовлює зміни у вокальному трактуванні: виконавці вдаються до тонших динамічних відтінків, м'якших фразувань або, навпаки, експресивного контрастного співу, який підкреслює внутрішню напругу персонажа.

Іспанський дослідник, Ф.Салазар відзначав, що «Дон Жуана слід зображати як справжнього лиходія та хижака, незалежно від будь-якої чарівності чи гумору, які будь-яка постановка може використовувати як засіб характеристики. Я можу вірити в нього як персонажа, коли його дії справедливо оцінюються такими, якими вони є, і мені легше грати його з більшою переконаністю, якщо мені не доводиться вдавати, що все це насправді дуже безглуздо, чарівно і викликає посмішку» [17].

Із цим, на думку М.Вілли, блискуче впорався режисер–постановник Клаус Гут (2021), що славився своїми новітніми постановками. Стосовно головної партії, то це, на думку Вілли, «мав би бути бас-баритон, оскільки теситура занадто висока для баса, але водночас занадто низька для баритона: вона не піднімається вище за мі», із нею блискуче впорався Крістофер Молтман, який виконав головну роль та зробив цей персонаж однією зі своїх візитівок і співав його в незліченних театрах світу. Ервін Шротт, уругвайський бас-баритон, зіграв Лепорелло і відомий своїми акторськими здібностями, які він довів до межі, Його голос – справжня перлина: темний, округлий, потужний, з сильними високими та низькими нотами. Його дикція бездоганна під час виконання швидкого парлато, чого часто вимагає ця роль, оскільки він має бути буффо персонажем (хоча його точно немає в цій постановці). Іспанська сопрано Марія Хосе Морено виконала партію Донни Анни. Її тембр завжди був надзвичайно красивим, округлим з оксамитовою текстурою, і вона виглядала надзвичайно комфортно, співаючи партію, яка вимагала чогось набагато нижчого, ніж зазвичай очікуєш від такого голосу, як її [23].

Однією із вдалив постановок була вистава Дон Жуана в Метрополітен-театрі в Нью-Йорку за участі шведського баритона Петера Маттеї (2015), який у своєму інтерв'ю відзначав, що «виконання такої ролі, як Джованні, яку він виконує вже давно, все ще пропонує йому нові відкриття, повернення до неї – наприклад, як вибрати темп і чому все робиться певним чином. «Я маю розуміти взаємозв'язок між різними персонажами, щоб визначитися зі своєю власною роллю. «Не можна намагатися бути Джованні чи графом – потрібно відчувати. Коли намагаєшся використовувати мову тіла, щось втрачаєш. Якщо, наприклад, намагаєшся бути сексуальним, як Дон Жуан, то, гадаю, ти це втратиш». Багато співаків обговорюють, як Моцарт корисний для голосу і як вони повертаються до нього в стресові моменти. Але не Маттеї. «Оскільки граф і Дон Жуан постійно зляться, це важко для голосу, бо

треба злитися в нижчому регістрі. Треба бути дуже сильним і владним, але не можна здаватися таким» [21].

Ірландська постановка опери 2016 р. Родді Дойлом була теж доволі експериментальною, щоб спробувати залучити нову аудиторію до опери. «Початкова сцена в спортзалі-спа, де всі актори сидять колом у білих халатах під час увертюри, змусила б вас побоюватися найгіршого вечора; але щойно почався спів першої арії Лепорелло («Notte e giorno faticar») у виконанні Джона Моллоя, Дон Жуан у виконанні Девіда Кемпстера міг би бути більш пронизливим, тоді як Джонатан Мей був досить страшним Командором, навіть якщо костюми не дуже допомогли: коли він вийшов на сцену, дещо раптово для когось, хто прийшов з потойбічного світу, ви на мить задаєтеся питанням, чи не є він інопланетянином, тоді як ви очікували «кам'яного гостя»» [16].

На думку норвезького дослідника В.Лассера, «Дон Жуан» – це опера, яку важко поставити правильно. Незважаючи на чудову музику, вона майже завжди здається занадто довгою, частково тому, що друга половина настільки уривчасто наповнена сценами непокори, галюцинацій та покарання, що здається практично невірноваженою. Також є складність головного героя, який має бути достатньо спокусливим, щоб привабити нас, але й достатньо мерзенним, щоб виправдати свою долю. Режисери, які ігнорують цю вбудовану амбівалентність, роблять це на свій страх і ризик, і спроба Джонса зобразити Джованні як якогось злочинця Дикого Заходу, доповненого плакатом «Розшукується», безумовно, не впоралася належним чином з цією проблемою [15].

Нова режисерська парадигма нерідко деконструє класичний образ Дон Жуана, надаючи йому соціального або політичного забарвлення. Наприклад, у постановці британського режисера Роберта Айка (2025, Aix-en-Provence), Дон Жуан постає не як романтичний спокусник, а як уособлення структурного насильства в патріархальному суспільстві, що вимагає від виконавця переосмислення тембрових та акторських засобів виразності, щоб гармонійно втілити нову концепцію образу без втрати вокальної досконалості [28].

Виконавці партії Дон Жуана часто вносять в інтерпретацію власну емоційну палітру, що збагачує звучання та дозволяє кожній постановці звучати унікально. Відомі інтерпретації Христофера Молтмана, Жака Імбраїло або Пітера Маттеї демонструють широкий спектр підходів — від традиційної

моцартівської легкості до психологічно загострених, майже драматичних трактувань.

Таким чином, сучасна вокальна інтерпретація партії Дон Жуана перебуває на перетині традиції та інновації. Вона є складним синтезом технічної досконалості, стильового чуття й акторської майстерності, що дозволяє кожному виконавцеві створити власну унікальну версію цього багатогранного персонажа.

Наукова новизна. Уперше здійснено цілісний аналіз сучасних інтерпретацій партії Дон Жуана з акцентом на технічні складнощі, притаманні баритоновій фактурі, а також стилістичні трансформації, які відбуваються під впливом сучасної сценічної режисури та змін у вокальній школі; визначено ключові інтерпретаційні тенденції початку ХХІ століття.

Висновки. У результаті проведено дослідження встановлено, що сучасна інтерпретація партії Дон Жуана є результатом глибокої взаємодії між традиційною технікою співу та новітніми підходами до сценічного образу. Найбільшими технічними викликами залишаються контроль над динамікою, чистота інтонації та гнучкість фразування. Водночас інтерпретація залежить від індивідуального стилю виконавця, що збагачує палітру сценічних рішень. Актуальні інтерпретації значно відрізняються за стилістичним підходом: від класично виражених до експресивно-модернізованих, залежно від режисерського задуму та концепції постановки, що обумовлює потребу у виконавській гнучкості та здатності адаптувати технічні прийоми до сценічної драматургії. До головних технічних викликів належать: необхідність утримання стабільної вокальної опори в умовах активної сценічної дії, точне інтонування в складних ансамблевих епізодах, робота з тембровою палітрою для передачі характеру героя, а також вміння органічно поєднувати спів із акторською грою. Крім того, постає виклик збереження стилістичної відповідності традиціям моцартівського виконання в умовах оновлених режисерських трактувань. Виконавська інтерпретація партії Дон Жуана у ХХІ столітті демонструє синтез академічної спадщини та сучасної артистичної індивідуальності, що, своєю чергою, підтверджує тезу про еволюційний характер оперного мистецтва, де інтерпретація є динамічним явищем, що віддзеркалює зміну естетичних орієнтирів у культурі загалом.

Література

1. Бородін В. Співацький голос баритон в оперному мистецтві. *Трансформація музичної освіти і культури: традиція і сучасність : матеріали Міжнародної науково-творчої інтернет-конференції (3–5 травня 2021 р., м. Одеса)* / ред. кол.: О. Л. Олійник, О. Л. Зосім, О. М. Маркова [та ін.] ; М-во культ. та інформ. політики України ; Одес. нац. муз. академ. ім. А. В. Нежданової ; Одес. орг. Нац. спіл. композ. України. Одеса : Астропринт, 2021. С. 247-250.
2. Бурнашов І. Ю. Мова оперних вистав в Україні: світові тенденції та національна ідентифікація. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematch_ogliadi/2019/OperMov19.pdf (дата звернення: травень 2025).
3. Ван Пен. Синтетична природа оперного образу в операх В. Моцарта. *Музичне мистецтво і культура*. 2014. Вип. 19. С. 501-509.
4. Вей Лісянь. Явище тексту в оперно-симфонічній творчості: теоретичні передумови партитурознавства. *Музичне мистецтво і культура*. 2023. Випуск 36. Книга 1. С. 126-137.
5. Кияновська Л. «Дон Жуан» Моцарта і традиції львівської моцартіани. *Українська музика*. 2015. №3(17). С. 133-135.
6. Лю Куо. «Дон Жуан» В. А. Моцарта: унікальність оперного амплуа головного героя. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 72. Том 2. С. 102-107.
7. Лю Куо. Основні вектори розуміння категорії музичного руху в оперній творчості В. А. Моцарта: стильовий аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 64. Том 1. С. 189-195.
8. Муравська О. В. До питання про специфіку оперного амплуа баритона: етимологічний та образно-смісловий аспекти. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. 2016. Вип. 1. С. 153–158.
9. Стахевич О.Г., Стахевич О.О. Інтерпретація образу Дона Жуана в історичній ретроспективі (на прикладі пісенно-романсової творчості П.І. Чайковського та Е.Ф. Направника). *Музикознавча думка Дніпропетровщини*. 2022. Вип. 22. С. 266-279.
10. Хе Цзяньхуй. Принцип «баритонізації» басового голосу в партіях опер XIX сторіччя. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Мистецтвознавство. 2014. № 3. С. 101–108.
11. Цю Сяочжень. Естетична своєрідність оперних персонажів у творчості в. моцарта: «Дон Жуан». *Музичне мистецтво і культура*. 2024. Випуск 39. С. 131–142.
12. Цю Сяочжень. Музична символіка як драматургічний чинник оперної композиції: інноваційні риси моцартівської оперної поетики. *Музичне мистецтво і культура*. 2024. Вип. 40. С. 279- 290
13. Чень Сяопай. Музичні чинники фатальних образів у сучасній оперній творчості. *Музичне мистецтво і культура*. 2024. Вип. 39. С. 76–88.
14. Aktakka F. Don Giovanni Operasinda Commedia Dell'arte Etkileri. The İnfluence of Commedia Dell'arte is Evident in the Opera: Don Giovanni. *CONS*. 2024. Vol. 11 (2). Pp. 616-630.
15. Lesser W. Two Dons. URL: <https://www.threpennyreview.com/two-dons/> (дата звернення: травень 2025).
16. Maltri P. Don Giovanni in a new adaptation by Roddy Doyle. URL: <https://bachtrack.com/review-don-giovanni-opera-theatre-company-september-2016> (дата звернення: травень 2025).
17. Salazar F. Jacques Imbrailo on 'Don Giovanni,' Oviedo & Wide-Ranging Repertoire. URL: https://operawire.com/q-a-jacques-imbrailo-on-don-giovanni-oviedo-wide-ranging-repertoire/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: травень 2025).
18. Goehr L., Herwitz D. *Don Giovanni* at the Crossroads of Pleasure and Virtue URL: <https://academiccommons.columbia.edu/doi/10.7916/gn41-8848/download> (дата звернення: травень 2025).
19. Gudesblatt M. Don Giovanni: A Rake for All Seasons. *Nota Bene: Canadian Undergraduate Journal of Musicology*: Vol. 1. Iss. 1, Article 3. Pp. 29-42.
20. Moran A. From Sellars to the Stage: A Critical Analysis of Harleml's *Don Giovanni*. *European Journal of Musicology*. 2009. Vol. 12. № 1. Pp. 96-131.
21. Sasanow R. Baritone Peter Mattei, Don Giovanni and the Fear Factor. URL: https://www.broadwayworld.com/bwwopera/article/BWW-Interviews-Baritone-PETER-MATTEI-Don-Giovanni-and-the-Fear-Factor-20150305?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: травень 2025).
22. Schneider M. T. The Original Portrayal of Mozart's Don Giovanni. London: Routledge, 2022. 246 p. URL: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/51420/9781000510539.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: травень 2025).
23. Villa M. Teatro Real 2020-21 Review: Don Giovanni. URL: https://operawire.com/teatro-real-2020-21-review-don-giovanni/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: травень 2025).
24. Villain, Hero, Libertine, Literary giant, and Everyone's. URL: <https://www.metopera.org/globalassets/discover/education/educator-guides/don-giovanni/dongiovanni.16-17.guide.pdf> (дата звернення: травень 2025).
25. Wang Peng. The synthetic nature of opera image in the operas by Mozart. URL: <https://www.music-art-and-culture.com/index.php/music-art-and-culture-journal/article/download/50/97> (дата звернення: травень 2025).
26. Wolff L. The Ambivalences of 'Don Giovanni'. URL: <https://www.nybooks.com/articles/2023/08/17/the-ambivalences-of-don-giovanni-mozart-ivo-van-hove/> (дата звернення: травень 2025).
27. Yu Gu. Analyzing the Artistic Characteristics and Vocal Performance of Don Giovanni and Zerlina's Duet "Là ci darem la mano" in the Opera Don Giovanni. *Journal of Global Humanities and Social Sciences*. 2024. Vol. 5 No. 5. Pp. 186-191. DOI:10.61360/BoniGHSS242016360504 URL: https://ojs.bonifuturepress.com/index.php/GHSS/article/view/1636?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: травень 2025).
28. Robert Icke. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Icke (дата звернення: травень 2025).

References

1. Borodin, V. (2021). Baritone Singing Voice in Opera Art. Transformation of Musical Education and Culture: Tradition and Modernity: Materials of the International Scientific and Creative Internet Conference (May 3–5, 2021, Odesa), 247–250 [in Ukrainian].
2. Burnashov, I. Yu. (2019). The Language of Opera Performances in Ukraine: World Trends and National Identification. Retrieved from https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematch_ogliadi/2019/OperMov19.pdf [in Ukrainian].
3. Wang Peng. (2014). The Synthetic Nature of Operatic Image in W. Mozart's Operas. *Musical Art and Culture*, 19, 501–509 [in Ukrainian].
4. Wei Lixian. (2023). The Phenomenon of Text in Opera and Symphonic Creativity: Theoretical Prerequisites of Score Studies. *Musical Art and Culture*, 36 (1), 126–137 [in Ukrainian].
5. Kyianovska, L. (2015). Mozart's 'Don Giovanni' and the Traditions of Lviv Mozartian Music. *Ukrainian Music*, 3 (17), 133–135 [in Ukrainian].
6. Liu Kuo. (2024). 'Don Giovanni' by W. A. Mozart: Uniqueness of the Operatic Role of the Main Character. *Current Issues in Humanities*, 72 (2), 102–107 [in Ukrainian].
7. Liu Kuo. (2023). The Main Vectors of Understanding the Category of Musical Movement in the Operatic Work of W. A. Mozart: Stylistic Aspect. *Current Issues in Humanities*, 64 (1), 189–195 [in Ukrainian].
8. Muravska, O. V. (2016). On the Question of the Specificity of the Operatic Role of the Baritone: Etymological and Figurative-Semantic Aspects. *International Bulletin: Cultural Studies. Philology. Musicology*, 1, 153–158 [in Ukrainian].
9. Stakhevych, O. H., & Stakhevych, O. O. (2022). Interpretation of the Image of Don Juan in Historical Retrospect (Using the Example of the Song-Romance Work of P.I. Tchaikovsky and E.F. Napravnyk). *Musicological Thought of Dnipropetrovsk Region*, 22, 266–279 [in Ukrainian].
10. He Jianhui. (2014). Principle of 'Baritonisation' of the Bass Voice in the Parts of 19th-Century Operas. *Scientific Notes of the Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University. Series: Art History*, 3, 101–108 [in Ukrainian].
11. Qiu Xiaozhen. (2024). Aesthetic Originality of Opera Characters in the Work of W. Mozart 'Don Juan'. *Musical Art and Culture*, 39, 131–142 [in Ukrainian].
12. Qiu, Xiaozhen. (2024). Musical Symbolism as a Dramaturgical Factor of Opera Composition: Innovative Features of Mozart's Operatic Poetics. *Musical Art and Culture*, 40, 279–290 [in Ukrainian].
13. Chen, Xiaopai. (2024). Musical Factors of Fatal Images in Modern Operatic Works. *Musical Art and Culture*, 39, 76–88 [in Ukrainian].
14. Aktakka, F. (2024). Don Giovanni Operasında Commedia Dell'arte Etkileri. The Influence of Commedia Dell'arte is Evident in the Opera: Don Giovanni. *CONS*, 1 (11 (2)), 616–630 [in English].
15. Lesser, W. (n.d.). Two Dons. Retrieved from <https://www.threepennyreview.com/two-dons/> [in English].
16. Maltri, P. (2016). Don Giovanni in a New Adaptation by Roddy Doyle. Retrieved from <https://bachtrack.com/review-don-giovanni-opera-theatre-company-september-2016> [in English].
17. Salazar, F. (n.d.). Jacques Imbrailo on 'Don Giovanni,' Oviedo & Wide-Ranging Repertoire. Retrieved from https://operawire.com/q-a-jacques-imbrailo-on-don-giovanni-oviedo-wide-ranging-repertoire/?utm_source=chatgpt.com [in English].
18. Goehr L., & Herwitz, D. (n.d.). Don Giovanni at the Crossroads of Pleasure and Virtue Retrieved from <https://academiccommons.columbia.edu/doi/10.7916/gn41-8848/download> [in English].
19. Gudesblatt, M. (...). Don Giovanni: A Rake for All Seasons. *Nota Bene: Canadian Undergraduate Journal of Musicology*, 1 (1), article 3, 29–42 [in English].
20. Moran, A. (2009). From Sellars to the Stage: A Critical Analysis of Harlem's Don Giovanni. *European Journal of Musicology*, 12 (1), 96–131 [in English].
21. Sasanow, R. (n.d.). Baritone Peter Mattei, Don Giovanni and the Fear Factor. Retrieved from https://www.broadwayworld.com/bwwopera/article/BWW-Interviews-Baritone-PETER-MATTEI-Don-Giovanni-and-the-Fear-Factor-20150305?utm_source=chatgpt.com [in English].
22. Schneider, M. T. (2022). The Original Portrayal of Mozart's Don Giovanni. London. Retrieved from <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/51420/9781000510539.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in English].
23. Villa, M. (2021). Teatro Real 2020-21. Review: Don Giovanni. Retrieved from https://operawire.com/teatro-real-2020-21-review-don-giovanni/?utm_source=chatgpt.com [in English].
24. Villain, Hero, Libertine, Literary giant, and Everyone's. (n.d.). Retrieved from <https://www.metopera.org/globalassets/discover/education/educator-guide/s/don-giovanni/dongiovanni.16-17.guide.pdf> [in English].
25. Wang, Peng. (n.d.). The Synthetic Nature of Opera Image in the Operas by Mozart. Retrieved from <https://www.music-art-and-culture.com/index.php/music-art-and-culture-journal/article/download/50/97> [in English].
26. Wolff, L. (2023). The Ambivalences of 'Don Giovanni'. Retrieved from <https://www.nybooks.com/articles/2023/08/17/the-ambivalences-of-don-giovanni-mozart-ivo-van-hove/> [in English].
27. Yu, Gu. (2024). Analyzing the Artistic Characteristics and Vocal Performance of Don Giovanni and Zerlina's Duet 'Là ci darem la mano' in the Opera Don Giovanni. *Journal of Global Humanities and Social Sciences*, 5 (5), 186–191. DOI: 10.61360/BoniGHSS242016360504. Retrieved from https://ojs.bonifuturepress.com/index.php/GHSS/article/view/1636?utm_source=chatgpt.com [in English].
28. Robert Icke. (n.d.). URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Icke [in English].

Стаття надійшла до редакції 12.05.2025
 Отримано після доопрацювання 13.06.2025
 Прийнято до друку 23.06.2025